

Prof. dr. ir. P. M. Heertjes

In memoriam (1907-1983)

Op 7 mei 1983 overleed Prof. dr. ir. Pieter Martinus Heertjes. Dit bericht zal allen die hem gekend hebben met droefheid en weemoed vervuld hebben. Het zijn er velen, want Prof. Heertjes heeft een zeer actieve en vooraanstaande taak vervuld.

Het door hem meest geliefde onderdeel van zijn taak was ongetwijfeld de opleiding van studenten van de Technische Hogeschool te Delft tot scheikundige ingenieurs. Tijdens zijn lectoraat (1939-1946) en hoogleraarschap (1946-1978) behaalden ca. 460 studenten onder zijn leiding de ingenieurstitel. Bij 42 promoties trad hij als promotor op. Ter gelegenheid van zijn afscheid in 1978 organiseerden zijn leerlingen een groots opgezette reünie, waarop tot uitdrukking kwam hoe hoog Heertjes gewaardeerd werd, als mens en als leermeester.

In zijn relatie tot zijn studenten werd hij gedreven door zijn inzicht dat de mens in de samenleving behoort uit te munten in eerlijkheid, realiteitszin, belangstelling voor zijn omgeving, opbouwend optimisme, werklust, en vooral de vriendschap voor en het meelevens met anderen, en hij streefde ernaar volgens deze ideeën te leven, in ernstige zaken, maar ook bij spel en gezelligheid. Van het laatste kunnen de Delftse studentenverenigingen getuigen. Het is geen wonder, dat hij zich zo vele vrienden heeft verworven.

Vanuit deze overtuiging verzette hij zich in de periode 1940-1945 krachtig tegen de Duitse bezetter, en werd ook later hiervoor onderscheiden met het Kruis van Verdienste. In 1945-1946 was hij als lid van de Tweede Kamer der Staten Generaal actief bij het opnieuw instellen van het landelijk bestuur. Daarna kwamen zijn wetenschappelijke activiteiten goed op gang. Tezamen met zijn leerlingen publiceerde hij a. 200 verhandelingen op uiteenlopende wetenschappelijke terreinen zoals: de fysische scheidingsmethode, de kleurstofchemie, de waterzuivering, diverse technologische processen, en onderwerpen uit de producttechnologie. Gememoreerd mag ook worden dat onder zijn leiding de eerste afvalwaterzuivering in Nederland op biotechnologische grondslag ontwikkeld werd. Dit werk leidde er uiteraard toe, dat hij deel uitmaakte van vele instituten en verenigingen, zoals de Koninklijke Nederlandse Chemische Vereniging (erelid), het Koninklijk Instituut van Ingenieurs, The Chemical Society (London), The Advisory Group of the Department of Chemical Engineering of the University of Newcastle upon Tyne, The European Federation of Chemical Engineers. Hij was buitengewoon lid van de Octrooiraad, Voorzitter van de Raad van Bestuur van het Verfinstituut TNO, adviseur van RVO-TNO, lid van het Bataafs Genootschap en adviseur van een aantal chemische bedrijven. Zijn wetenschappelijke erkenning kwam tot uiting in de toekenning van de Moulton Medal van het Institute of Chemical Engineers te London (1964) en de toekenning van eredoctoraten van de universiteit van Loughborough (1973) en de universiteit Louis Pasteur te Straatsburg (1978).

Meer algemeen gerichte activiteiten werden door Prof. Heertjes zeker niet verwaarloosd. Vele jaren was hij Beheerder en Voorzitter-Beheerder van de Afdeling der Scheikundige Technologie te Delft, in 1962-1963 was hij conrector van de Hogeschool. Velen zullen zich zijn werk als voorzitter van de KNCV herinneren, waar hij vanaf 1961 een reorganisatie- en stimuleringsperiode inzette, waar de Vereniging nu nog de vruchten van plukt. De erkenning hiervoor werd tot uiting gebracht in zijn benoeming tot erelid. In 1965 werd hij Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw.

Voor de internationale contacten van studenten deed hij veel. Hij organiseerde stages in de industrie in binnen- en buitenland, in het bijzonder via de door hem sterk gestimuleerde

IAESTE. Hij haalde vele buitenlandse studenten en gastdocenten naar Delft. Door een regelmatig contact met de Universiteit van Straatsburg kwamen bijna 50 Franse studenten naar Delft, 14 ervan behaalden het Delftse diploma, Zijn hulp hier werd beloond met de toekenning van de Franse „Ordre des Palmes Academiques” in 1978.

Vele iets minder in het oog springende, maar daarom niet minder belangrijke initiatieven en activiteiten van Prof. Heertjes blijven hier onvermeld. Het is echter duidelijk dat hij een man van bijzondere allure was. Zijn vele vrienden en leerlingen zullen hem nimmer vergeten. De laatste periode van zijn leven is voor hem bijzonder zwaar geweest. Hij bezocht toen, ondanks zijn ziekte, nog regelmatig zijn Laboratorium, om nog ongepubliceerde ideeën uit te werken en contacten te onderhouden. Hij moet hierbij geweten hebben dat velen hem wilden steunen en met hem meeleeften.

Zijn vrouw en kinderen, die door zijn heengaan bijzonder werden getroffen, mogen troost vinden in de gedachte, dat hetgeen waar Prof. Heertjes voor stond in zijn vele vrienden en leerlingen voortleeft, en dat dit door hen ook zal worden uitgedragen.

Prof. dr. ir. H. C. A. van Beek

Gepubliceerd in het Chemisch Weekblad van 19 mei 1983, jrg. 79, no. 20.